

K O R E F E R A T

do referatu nadleśniczego Nadleśnictwa Różanna

na posiedzenie Komisji Założeń Planu w sprawie ustalenia wytycznych do
przeprowadzenia terenowych prac urządzeniowych planu urządzenia lasu
w Nadleśnictwie Różanna wg stanu na 1.01.2026r.

Część A : Wytyczne w sprawie organizacji prac urzędniowych

A1. Prace siedliskowe

Informacje zawarte w pkt. 1 referatu nadleśniczego wymagają uzupełnienia:

1. Typ siedliskowy lasu (TSL), stan siedliska (rozumiany jako stan TSL) oraz glebę (typ, podtyp, gatunek) należy opisywać w oparciu o operat glebowo-siedliskowy sporządzony wg stanu na 01.01.1995r. Dla gruntów nie ujętych w operacie glebowo-siedliskowym, wykonawca w ramach tej samej umowy wykona diagnozę oraz opis gleby i siedliska.

2. Kody siedlisk przyrodniczych oraz ich stan zachowania, w opisie taksacyjnym zamieszczać tylko dla siedlisk przyrodniczych opisanych w PO rezerwatów przyrody, PZO dla obszarów Natura 2000 oraz zweryfikowanych siedliskach przyrodniczych poza siedliskowymi obszarami Natura 2000. Proponujemy przyjąć weryfikację siedlisk, sporządzoną wg stanu na 01.01.2016r. o której mowa w pkt. A.2.1.5 referatu. Do rozważenia na KZP pozostawiamy jedynie potrzebę dostosowania stanu tych siedlisk określonych wg terminologii: A, B, C, D, do uproszczonej metodyki GIOŚ.

A2. Prace przygotowawcze

Informacje zawarte w referacie nadleśniczego wymagają uszczegółowienia, uzupełnienia i/lub wyjaśnienia:

1. Wykonawca prac urzędniowych w tworzonym PUL (Programie ochrony przyrody) uwzględni oraz zaktualizuje dane dotyczące form ochrony przyrody wymienionych w pkt. 2.1 referatu. Szczególną uwagę należy zwrócić przy ustalaniu powierzchni użytków ekologicznych. Z dniem 31.07.2021 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz.U. z 2021 r. poz. 1390). Zgodnie z tym Rozporządzeniem do dnia 31 grudnia 2023 r. organy prowadzące ewidencję gruntów i budynków dostosują prowadzone bazy poprzez likwidację oznaczeń „E” – użytk ekologiczny.

Wykonawca w uzgodnieniu z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Bydgoszczy dostosuje dane powierzchniowe użytków ekologicznych do danych prowadzonych przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody.

2. Na podstawie pkt.2.1 referatu, do gruntów czasowo wyłączonych z użytkowania głównego proponujemy zaliczyć:

- lasy stanowiące ostoje zwierząt chronionych (całoroczne strefy ochrony)
- lasy w rezerwach przyrody, dla których PO nie przewiduje pozyskania drewna
- uznane i zweryfikowane siedliska przyrodnicze, dla których PO, PZO oraz weryfikacja, nie przewidują żadnej formy pozyskania drewna (np. zweryfikowane siedliska przyrodnicze w stanie zachowania A)

- drzewostany cenne przyrodniczo, cechujące się dużą bioróżnorodnością wg wykazu przekazanego przez nadleśniczego, w tym: powierzchniowe pomniki przyrody (93d, 108a), istniejące (93d,g, 94h – obr. Różanna) i proponowane (92h – obr. Różanna) drzewostany zachowawcze, otuliny cmentarzy i innych form kultu (6b, 109g - obr. Różanna, 225A1, 209h - obr. Stronno)

Wyłączone Drzewostany Nasienne, proponowany do objęcia ochroną tzw. „Gaj Wyczółkowski” w oddz.12An,x oraz grunty leśne niezalesione do sukcesji naturalnej, proponujemy nie wliczać do czasowo wyłączonych z użytkowania a jedynie nie planować dla nich wskazań gospodarczych.

3. Proponuje się, aby Komisja zaakceptowała wstępną wersję mapy przeglądowej obszarów chronionych i funkcji lasu, przedstawioną przez nadleśnictwo.

4. Ponieważ obowiązujące Zarządzenie nr 48 Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26.04.1996r. w sprawie uznania za ochronne lasów w zarządzie Nadleśnictwa Różanna mogło się znacznie zdezaktualizować, proponujemy jego aktualizację, uwzględniającą uwagi nadleśnictwa zawarte w pkt. 2.1 (lasy ochronne) oraz 21.1 (dotyczące lasów o szczególnym znaczeniu dla obronności państwa) referatu.

Po akceptacji przez KZP proponujemy zapis:

Wykonawca PUL po wykonanej taksacji oraz w uzgodnieniu z nadleśnictwem i RDLP w Toruniu, sporządzi dokumentację do wystąpienia nadleśniczego do poszczególnych Rad Gmin w sprawie zaopiniowania uznania lasów za ochronne na terenie Nadleśnictwa Różanna. RDLP w Toruniu złoży dokumentację do Dyrektora Generalnego LP, który wystąpi do Ministra właściwego ds. środowiska z nowym wnioskiem o uznanie lasów za ochronne, w oparciu o zaktualizowane dane urzędzeniowe. Opinie Rad Gmin dotyczące wnioskowanych lasów nadleśnictwo zobowiązane będzie dostarczyć do RDLP w Toruniu do końca lipca 2025 roku.

5. Wykonawca prac urzędzeniowych w sporządzanym PUL uwzględni oraz zaktualizuje informacje zebrane przez nadleśnictwo, dotyczące założeń polityki zagospodarowania przestrzennego, informacji dotyczących realizowanych oraz planowanych inwestycji o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym wymienionych w pkt. 2.2 referatu. Dotyczyć to powinno zwłaszcza informacji otrzymanych przez nadleśnictwo z gmin i starostw.

A3. Formy przekazania baz danych

Wyjaśnienia wymaga informacja zawarta w pkt. 2.3 i 3 referatu nadleśniczego, dotycząca przekazania bazy danych, stanu jej zgodności z EGiB (ewentualnego zlecenia w ramach prac przygotowawczych zbadania go) oraz niezbędnego wstrzymania obrotu gruntami. Proponujemy następujący zapis:

Plan urządzenia lasu zostanie wykonany wg stanu na 1 stycznia 2026 roku. Pracami urządzeniowymi objęte zostaną grunty ujęte na kopiach dokumentów ewidencyjnych zgodnych z aktualnym rejestrem gruntów nadleśnictwa.

Protokolarne przekazanie wykonawcy projektu planu wszystkich niezbędnych danych z zakresu ewidencji gruntów oraz zaktualizowanego stanu lasu odbędzie się w drodze importu danych opisowych i danych geometrycznych (tzw. geobazy) z bazy SILP-LAS do programu TAKSATOR, zgodnie z Zarządzeniem nr 13 DGLP z dnia 20.03.2007r. oraz „Instrukcją przenoszenia informacji pomiędzy PUL i bazą LAS Nadleśnictwa” rekomendowaną do stosowania pismem DGLP z dnia 26.05.2014r. (zn. spr. ZU-7019-28/14), niezwłocznie po wykonaniu aktualizacji bazy SILP LAS i LMN za 2023 rok, tj. do końca marca 2024r. Geobaza zawierać będzie aktualne, zweryfikowane przez nadleśnictwo dane ewidencyjne.

Pomimo dużej ilości procedur przejmowania i przekazywania gruntów, ze względu na niezbędny czas dla wykonawcy PUL na zamknięcie i rozliczenie powierzchni wg stanu na 01.01.2026 rok, niezbędne będzie wstrzymanie obrotu gruntami w okresie 1.07-31.12.2025r.

Grunty przejęte po tym terminie np. w wyniku pierwokupu, nie będą ujęte w PUL a do bazy SILP zostaną wprowadzone już w roku 2026 w ramach aktualizacji.

Rozbieżności pomiędzy otrzymanymi danymi ewidencyjnymi gruntów nadleśnictwa a stanem faktycznym na gruncie, będą na bieżąco zgłaszane nadleśniczemu w formie wykazu rozbieżności, bezpośrednio po wykonaniu taksacji. Usunięcie rozbieżności wykonać należy do czasu odbioru prac terenowych.

A4. Korekta podziału powierzchniowego

Zgodnie z pkt. 4 referatu nadleśniczego, z dodatkową informacją i wyjaśnieniem:

Wykonawca projektu PUL w czasie taksacji zinventaryzuje słupki oddziałowe i naniesie je na mapę przeglądową, z podziałem na: istniejące, brak, przewrócone.

Wykonawca w maksymalnym stopniu zachowa aktualny podział wyłączeń taksacyjnych (adresów leśnych), zwłaszcza we wszystkich prawnie chronionych obszarach. LE w oddziałach 157 i 158 Leśnictwie Tylna Góra oznaczona jest w EGiB jako TR. Korekta granicy pomiędzy użytkami a także zmiana granic działek ewidencyjnych leży po stronie nadleśnictwa, w ramach tzw prac przygotowawczych. Nadleśnictwo przed przekazaniem wykonawcy geobazy zleci wykonanie prac geodezyjnych, w celu dokonania korekty.

Wyjaśnienia wymaga informacja, czy w Nadleśnictwie są wydzielania z wartością księgową. Jeżeli tak, to należy je pozostawić w dotychczasowych granicach oraz w celu umożliwienia wprowadzenia do bazy Taksator wartości księgowych, Nadleśnictwo przekaze Wykonawcy listę tych wydzieleni zgodnie z poniższym wzorem:

L.p.	Województwo	Powiat	Gmina	Obręb ewi- dencyjny	Działka ewi- dencyjna	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Wartość	Data określenia wartości (akt notarialny)
					RAZEM			

A5. Oznaczenia niewyraźnych granic wyłączeń oraz ujmowanie w p.u.l. gruntów stanowiących współwłasność.

Zgodnie z pkt. 4 referatu nadleśniczego.

A6. Wykorzystanie zdjęć lotniczych

Zgodnie z pkt. 6 referatu proponujemy zapis:

Wykonawca prac urzędzeniowych wykorzysta najbardziej aktualne ortofotomapy pozyskane np. w Starostwach oraz przekazane przez RDLP dane z bazy BDOT (np. ortofotomapy, NMT).

Wyjaśnienia wymaga zapis o pozostawieniu powierzchni drzewostanów IA klasy wieku oraz zrębów w wielkościach pomierzonych przez nadleśnictwo. W przypadku udokumentowanych (ortofotomapa, pomiarem GPS, zdjęciem lotniczym, zobrazowaniem satelitarnym – np. Sentinel) istotnych różnic, korekta powierzchni będzie niezbędna.

A7. Ujmowanie cech drzewostanów.

Zgodnie z pkt. 7 referatu nadleśniczego z następującym wyjaśnieniem:

Nie można wpisać cechy drzewostanu:

- a) rezerwat przyrody – informacja ta, zawarta jest w opisie głównej funkcji lasu*
- b) drzewostan pomnikowy – informację można zamieścić w polu tekstowym opisu taksacyjnego*
- c) otulina cmentarz śródleśnego - informację można zamieścić w polu tekstowym opisu taksacyjnego*
- d) drzewostan na siedlisku chronionym - informację można zamieścić w polu tekstowym opisu taksacyjnego oraz w polu dotyczącym siedliska przyrodniczego*

A8. Zastosowanie jednostek kontrolnych

Zgodnie z pkt. 8 referatu proponujemy nie projektować jednostek kontrolnych.

A9. Priorytety dotyczące przebudowy drzewostanów.

Zgodnie z pkt. 9 referatu nadleśniczego oraz z dodatkową informacją i wyjaśnieniem:

Zgodnie z § 40 pkt.6 i 7 IUL drzewostany kwalifikujące się do przebudowy grupować następująco:

A- Drzewostany do pilnej przebudowy pełnej, rozpoczynanej przy zastosowaniu użytkowania rębego w I 10-leciu

B- Drzewostany do stopniowej przebudowy pełnej, rozpoczynanej w I 10-leciu bez użytkowania rębego, z wykorzystaniem odnowień wyprzedzających rębnię przewidzianą w następnym 10-leciu oraz odpowiednich trzebieży przekształceniowych

C- Drzewostany do przebudowy częściowej w ramach cięć pielęgnacyjnych

Do grupy A, B, C w pierwszej kolejności zaliczać drzewostany zgodnie z kryteriami zawartymi w referacie nadleśniczego (pkt.9), z następującą uwagą:

- a) *do grupy A nie zaliczać drzewostanów z silnie rozwiniętym podszytem czeremchy amerykańskiej – usuwanie podszytu nie jest przedmiotem przebudowy drzewostanu*
- b) *do grupy B zaliczyć wszystkie drzewostany wymienione w referacie - uzupełnione o informację dotyczącą obligatoryjnego wskazania gospodarczego - wprowadzenia podsadzeń produkcyjnych, za wyjątkiem drzewostanów z silnie rozwiniętym podszytem czeremchy amerykańskiej – usuwanie podszytu nie jest przedmiotem przebudowy drzewostanu a tym bardziej wskazania gospodarczego.*
- c) *do grupy C zaliczyć wszystkie drzewostany wymienione w referacie ale bez wskazania - wprowadzenia podsadzeń produkcyjnych (te będą w grupie B).*

A10. Zwiększenie powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń podczas cięć rębnych

Zgodnie z pkt. 10 referatu nadleśniczego, zwiększenie powierzchni do odnowienia w KO i KDO z tytułu uszkodzeń przyjąć w wysokości 5%, ale wyłącznie przy rębni IIU i IVU.

A11. Dodatkowy pomiar drewna martwego

Zgodnie z pkt. 11 referatu nadleśniczego, inwentaryzację drewna martwego na powierzchniach próbnych kołowych wykonać zgodnie z § 62 IUL, na co 10-tej powierzchni próbnej.

A12. Sporządzenie i wydruk map gospodarczych, gospodarczo-przeglądowych i przeglądowych oraz mapy sytuacyjnej.

Informacje zawarte w referacie należałoby uszczegółwić i doprecyzować, zwłaszcza w odniesieniu do ilości poszczególnych map oraz form oprawy. Proponujemy zapis:

1. Mapy gospodarcze, gospodarczo-przeglądowe, przeglądowe i sytuacyjne sporządzić na bazie LMN zgodnie ze standardem LMN. Zakres tematyczny map, szczegóły sytuacyjne zamieszczone na mapach, sposoby ich prezentowania jak również zakres obiektów obligatoryjnych, wykonać zgodnie z „Instrukcją techniczną sporządzania i wydruku map leśnych”, stanowiącą część III „Instrukcji urządzania lasu”.

2. Na wszystkich mapach należy drukować kasowniki dla wszystkich elementów liniowych.

3. Mapy gospodarcze wykonać wg dotychczasowego podziału na arkusze map gospodarczych w skali 1:5000 w formacie A1 w teczkach. Mapy gospodarczo-przeładowe leśnictw wykonać w skali 1:10000. Mapy przeładowe wykonać w skali 1:20000 wg obrębów a mapy sytuacyjne w skali 1:50000.

Mapy przeznaczone dla nadleśnictwa wg IUL (*kursywą sugerowana ilość i forma inna niż w referacie*):

1. Mapy przeładowe (w twardym futerale formatu A4 lub A5 dla map podklejonych dla nadleśniczego, zastępcy nadleśniczego i inżyniera nadzoru):

- drzewostanów, w tym do przebudowy (po 8 egz. na każdy obręb , w tym po 3 egz, zafoliowane i podklejone na płótnie w 3-ch futerałach)
- siedlisk leśnych typy siedliskowe lasu (po 1 egz. na każdy obręb)
- cięć rębnych (po 8 egz. na każdy obręb , w tym po 3 egz, zafoliowane i podklejone na płótnie w 3-ch futerałach)
- obszarów chronionych i funkcji lasu (po 2 egz. na każdy obręb)
- ochrony przeciwpożarowej, oprócz elementów standardowych mapa powinna zawierać miejsca udostępnione w ramach programu „Zanocuj w lesie” (po 6 egz. na każdy obręb , w tym po 3 egz, zafoliowane i podklejone na płótnie w 3-ch futerałach)
- gospodarki łowieckiej (po 3 egz. na każdy obręb, w tym po 1 egz, zafoliowanym i podklejonym na płótnie dla OHZ)
- ochrony lasu (po 2 egz. na każdy obręb)
- zagospodarowania rekreacyjnego, oprócz elementów standardowych mapa powinna zawierać miejsca udostępnione w ramach programu „Zanocuj w lesie” (po 2 egz. na każdy obręb)
- walorów przyrodniczo-kulturowych (po 2 egz. na każdy obręb)
- nasiennictwa i selekcji (po 2 egz. na każdy obręb)
- słupków oddziałowych z podziałem na: istniejące, brak, przewrócone (po 1 egz. na każdy obręb).
- „czyste” (po 5 egz. na każdy obręb)

2. Mapy gospodarczo-przeładowe dla każdego leśnictwa (w twardym futerale formatu A4 lub A5 dla map podklejonych):

- drzewostanów i projektowanych cięć (9 leśnictw po 1 egz. podklejonym na płótnie i zalaminowanym), < wyjaśnienia wymaga potrzeba sporządzania aż 3-ch egz./leśnictwo >
- siedlisk typy siedliskowe lasu (9 leśnictw po 1 egz. nie podklejona)
- walorów przyrodniczo-kulturowych oraz obszarów chronionych i funkcji lasu wraz z siedliskami przyrodniczymi (9 leśnictw po 1 egz. nie podklejona)

- „czyste” (9 leśnictw po 3 egz.)

Wyjaśnienia wymaga potrzeba sporządzenia map gospodarczo-przeglądowych dla każdego leśnictwa: ochrony lasu, ochrony p.poż. czy sieci dróg.

3. Mapy gospodarcze z naniesionymi i opisanymi działkami zrębowymi z wykazu cięć oraz użytkami:

- wg arkuszy (po 1 egz.) w formacie A1

4. Mapa sytuacyjna:

- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa z podziałem na leśnictwa – czarno-biała (2 egz.)

- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa z nadaną kolorystyką dla poszczególnych arkuszy map gospodarczych (1 egz.)

- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa z nadaną kolorystyką dla poszczególnych leśnictw (3 egz.)

- obszaru w granicach zasięgu terytorialnego nadleśnictwa z nadaną kolorystyką dla poszczególnych gmin (1 egz.)

- *sytuacyjno-przeglądowa ochrony przeciwpożarowej z podziałem na leśnictwa, z koordynatami i podziałkami kątowymi (2 egz.)*

- sytuacyjno-przeglądowa obszarów chronionych i funkcji lasu (1 egz. do POP)

- sytuacyjno-przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych (1 egz. do POP)

- sytuacyjno-przeglądowa zagospodarowania rekreacyjnego (1 egz.)

- sytuacyjno-przeglądowa zagospodarowania łowieckiego (1 egz.)

- sytuacyjno-przeglądowa sieci dróg, z podziałem na: publiczne, leśne, dojazdy pożarowe, udostępnione dla ruchu publicznego, udostępnione dla wędkarzy (2 egz.)

Wszystkie mapy tematyczne oprócz wersji analogowej, wykonać również w wersji cyfrowej w formacie PDF na nośniku elektronicznym (pendrive)

Mapy przeznaczone dla RDLP w Toruniu:

1. Mapy przeglądowe - jak dla nadleśnictwa, tylko nie podklejone, po 1 egz. na każdy dawny obręb

2. Mapy gospodarcze – jak dla nadleśnictwa.

3. Mapy sytuacyjne – jak dla nadleśnictwa w 1 egz.

Wszystkie mapy tematyczne oprócz wersji analogowej, wykonać również w wersji cyfrowej w formacie PDF, na nośniku elektronicznym (pendrive).

Mapy przeznaczone dla DGLP :

Tylko w wersji cyfrowej w formacie PDF.

A13. Podział na obręby i leśnictwa

Zgodnie z pkt. 13 referatu nadleśniczego. Proponujemy utrzymać podział na obręby leśne.

A14. Definicja obszarów zagrożonych uporczywym występowaniem szkód

Wymienione w pkt. 14 referatu nadleśniczego zagrożenia od grzybów pasożytniczych są szkodami z którymi nadleśnictwa borykają się na co dzień. Nie mają one charakteru uporczywości (wieloletniej powtarzalności) skutkującej koniecznością zastosowania odstępstw od typowego sposobu zagospodarowania lasu. Dlatego proponujemy nie wyznaczać obszarów zagrożonych uporczywym występowaniem szkód od ww. czynników.

A15. Terminy i sposoby kontroli oraz odbioru prac urządzeniowych

W oparciu o informacje zawarte w pkt. 15 referatu nadleśniczego proponujemy zapis:

Kontrola i odbiór prac urządzeniowych będą przeprowadzone zgodnie z obowiązującym Zarządzeniem nr 63/2002 DGLP z dnia 13.08.2002 r. i obejmować będą:

- bieżące konsultacje taksatora z leśniczym
- cykliczne (wg potrzeb) konsultacje wykonawcy z kadrą nadleśnictwa
- bieżące kontrole terenowe prac wykonanych w jednym miesiącu najwyżej dwóch, po przekazaniu przez wykonawcę protokołu zaawansowania i odbioru robót z wyszczególnionymi wykonanymi pracami oraz dokumentacji, w tym wydruk opisów taksacyjnych, szkice terenowe i baza taksator (pracownik RDLP właściwy do spraw urządzania lasu, ewentualnie przedstawiciel nadleśnictwa),
- szczegółowy odbiór opisów taksacyjnych po zakończeniu prac terenowych (taksator, leśniczy, inżynier nadzoru),
- analizę próbnych wydruków opisów taksacyjnych (nadleśnictwo),
- analizę planu użytków rębnych (RDLP, nadleśnictwo),
- komisyjny odbiór założonych powierzchni próbnych pomiaru miąższości (wykonawca, RDLP, nadleśnictwo),
- odbiór prac terenowych urządzania lasu - podsumowanie (wykonawca, RDLP, nadleśnictwo).

Protokółarnym uzgodnieniom podlegać będą:

- powierzchnie leśne nie zalesione (halizny, płazowiny, zręby zaległe)
- drzewostany do przebudowy
- zręby i odnowienia 10 roku aktualnego PUL i 1 roku nowego PUL
- grunty ujęte w wykazie rozbieżności
- uzgodnienia wyników prac taksacyjnych i projektowanych zadań między nadleśnictwem i wykonawcą, oddzielnie dla każdego leśnictwa.

A16. Formy oprawy opisów taksacyjnych i map, w tym map dodatkowych oraz prezentowanie programu ochrony przyrody, a także ekspertyzy docelowej sieci dróg leśnych oraz prognozy ekonomicznej z uwzględnieniem danych wrażliwych

Informacje zawarte w pkt. 16 referatu proponujemy uszczegółwić, przyjmując zapis:

1. Wykonawca planu urządzenia lasu wykona wydruki i oprawę opisów taksacyjnych dla nadleśnictwa, RDLP i poszczególnych leśnictw.

2. Aktualizację „Programu ochrony przyrody” sporządzić jako odrębny tom. W celu ochrony danych wrażliwych dotyczących szczegółowej lokalizacji stanowisk roślin i zwierząt chronionych wraz ze strefami ich ochrony, proponuje się wykonanie POP bez danych wrażliwych. Dane te sporządzić w odrębnym opracowaniu w miękkiej oprawie, jako załącznik do planu urządzenia lasu – „POP-lokalizacja chronionych gatunków roślin i zwierząt”, w 3-ch egzemplarzach (Nadleśnictwo, RDLP w Toruniu, RDOŚ w Bydgoszczy).

Informacje zawarte w POP dotyczące konkretnego leśnictwa, należy zamieścić w operatach dla leśniczych.

3. Wykazy projektowanych zadań gospodarczych sporządzić w osobnym opracowaniu dla nadleśnictwa o nazwie „Wykazy zagospodarowania lasu” zawierające: wykaz projektowanych cięć rębnych (wzór nr 6), wykaz projektowanych cięć przedrębnych, wykaz drzewostanów do przebudowy (wzór nr 3), wykaz drzewostanów w KO (wzór nr 4), wykaz drzewostanów w KDO (wzór nr 5).

4. Opis ogólny nadleśnictwa (elaborat), operaty dla leśniczych, „Wykazy zagospodarowania lasu”, Program ochrony przyrody (z kieszenią na tematyczne mapy przeglądowe) i opisy taksacyjne, wykonać oprócz formy analogowej również w formie cyfrowej (w formacie PDF, XLS, DOC). Formy analogowe oprawić w twarde oprawy. W operacie dla leśnictwa zamieścić wyciąg danych z POP, w zakresie właściwym dla danego leśnictwa.

5. Mapy gospodarczo-przeglądowe drzewostanów i projektowanych cięć w wersjach zafoliowanych, w twardym futerale formatu A4 lub A5 dla każdego leśnictwa.

6. Mapy przeglądowe w wersjach zafoliowanych, w trzech twardych futerałach (kompletach) dla nadleśnictwa: nadleśniczy, zastępca nadleśniczego i inżynier nadzoru.

7. Prognozę oddziaływania na środowisko wykonać w formie analogowej w miękkiej oprawie oraz w wersji cyfrowej w formacie PDF.

8. Wykonawca planu u.l. wykorzysta sporządzony zgodnie z zarządzeniem nr 28 DGLP z dnia 27.04.2018r., „Projekt docelowej sieci drogowej Nadleśnictwa Różanna”, stanowiący podstawę do określenia kierunkowych potrzeb w zakresie infrastruktury drogowej w nadleśnictwie (§ 108 ust. 1 pkt 1 IUL). Zgodnie z ww. zarządzeniem dane o charakterze

przestrzennym znajdujące się w DSD stanowią dane źródłowe wewnętrzne do Standardu Leśnej Mapy Numerycznej. W związku z czym Wykonawca projektu PUL przyjmie przebieg oraz szerokość dróg z DSD. Różnice w przebiegu dróg wchodzących w skład DSD, stwierdzone podczas taksacji Wykonawca projektu PUL zgłosi Nadleśniczemu, który podejmie decyzję o ich ewentualnej korekcie w ramach prac nad projektem planu urządzenia lasu.

9. Ekspertyzy ekonomicznej w formie szczegółowej prognozy spodziewanego wyniku ekonomicznego gospodarki leśnej nie sporządzać.

A17. Sporządzenie dodatkowej tabeli XXII dla gatunków chronionych, nieobjętych obszarem Natura 2000

Proponuje się nie sporządzać tabeli XXII dla gatunków chronionych, nieobjętych obszarem Natura 2000, z uwagi na szczegółowość informacji w niej zawartych, dotyczących: lokalizacji, wymagań dla zachowania pożądanego stanu ich ochrony, potencjalne zagrożenia ze strony leśnych zabiegów gospodarczych oraz zalecenia i sposoby uniknięcia tych zagrożeń. Wystarczające informacje dotyczące zainwentaryzowanych gatunków chronionych oraz działania zmierzające do ich ochrony, zawarte będą w POP oraz POOŚ.

A18. Ustalenia dotyczące postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i na obszary Natura 2000 oraz innych spraw organizacyjnych

W gestii Dyrektora RDLP jest organizacja związana z postępowaniem w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym organizacja KZP, NTG, uzgodnienia i opinie od RDOŚ, zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie sporządzenia projektu PUL oraz umieszczenie w lokalnej prasie i na stronie BIP informacji z tym związanych. Nadleśnictwo skupi się na ścisłej współpracy z wykonawcą planu. Przekazywanie danych, wszystkie weryfikacje obiektów, uzgodnienia opisów taksacyjnych, projektowane czynności gospodarcze w zakresie użytkowania, hodowli i ochrony lasu, muszą być potraktowane priorytetowo.

W prognozie oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko (POOŚ), wykonawca uwzględni wszystkie informacje dotyczące zwłaszcza stanu przedmiotów ochrony oraz zadań ochronnych zawartych w istniejących planach ochrony rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych. Zadania ochronne zaprojektowane w PO i PZO należy uwzględnić we wskazaniach gospodarczych opisów taksacyjnych oraz opisać w POP.

Część B : Założenia do planu urządzenia lasu

B1. Obszary chronione i funkcje lasu

Obszary chronione na terenie Nadleśnictwa Różanna zgodnie z pkt. 2.1 referatu nadleśniczego.

Ze względu na dominujące funkcje lasu, do celów planowania urządzeniowego należy przyjąć podział na trzy główne grupy lasów zgodnie z pkt. 2.1b) referatu nadleśniczego:

- I. Lasy rezerwatowe – obejmujące grunty leśne zalesione i nie zalesione na terenie istniejących rezerwatów przyrody
- II. Lasy ochronne – zgodnie z wytycznymi pkt. A2.4 koreferatu i A2.1 referatu
- III. Lasy gospodarcze - pozostałe lasy

B2. Typy siedliskowe lasu oraz ich ewentualne uzupełnienie o rozpoznane leśne siedliska przyrodnicze

Typy siedliskowe lasu przyjąć na podstawie obowiązującego operatu glebowo-siedliskowego opracowanego wg stanu na 01.01.1995r.

Dla wszystkich zweryfikowanych siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk przyrodniczych w rezerwach, w opisie taksacyjnym w polu „Siedlisko przyrodnicze”, należy zamieszczać kody tych siedlisk, ich stan zachowania oraz powierzchnię w wydzieleniu.

B3. Typy drzewostanów (TD) o kierunku ochronnym lub gospodarczym

Typy drzewostanów o dominującym kierunku gospodarczym zgodnie z pkt. B17 referatu, po niewielkiej korekcie składu oraz doprecyzowania zasięgu i zakresu zastosowania danego TD (*kursywą dodatkowo lub inaczej niż w referacie, do usunięcia*):

TSL (pow. w ha wg PUL)	TD	Orientacyjny skład odnowień w [%]
Bs — (brak)	So	
Bśw (5251)	So	So 80 – 90%, Brz i inne 10 – 20%
Bw (10)	Brz - Św - So	So 60%, Św 20%, Brz i inne 20%
Bb — (brak)	So	
BMśw (3145)	So (-)	So 80%, Db i inne 20%
	Db - So # (+)	So 70%, Db 20%, Bk i inne 10%
	Bk - So ^ (*)	So 70%, Bk 20%, Db i inne 10%
BMw (7)	Db - So	So 70%, Db 20%, Św i inne 10%
	Św - So	So 50%, Św 30%, Db i inne 20%
BMb — (brak)	So - Brz	
LMśw (1478)	Db - So (-)	So 50-60%, Db 20-30%, Bk i inne 10-20%
	So - Db (+)	Db 50%, So 30%, Bk i inne 20%
	Bk - So, ^ So - Bk ^	So 40-60%, Bk 30-50%, Db i inne 10-20%
	Łp - Bk - Db	
LMw (66)	Oł - Brz - Db	Dbs 40%, Brz 30%, Oł 20%, Św i inne 10%

		So - Db	Db 50%, So 30%, Św i inne 20%
LMb	(7)	Ol - Brz	Brzom 70%, Ol i inne 30%
		Ol	Ol 70%, Brz i inne 30%
Lśw	(572)	Lp - Bk - Db ^ (*)	Db 50%, Bk 30%, Lp i inne 20%
		Db (+)	Db 80%, Lp i inne 20%
		Jw.-Lp-Db !	Db 50%, Lp 20%, Jw. 20%, Kl i inne 10%
		Lp-Db	
		Bk-Db (*)	Bk 50%, Dbs 30%, Md i inne 20%
Lw	(9)	Js - Db	Dbs 70%, Js 20%, Wz i inne 10%
Ol	(10)	Ol	Ol 80%, Brz i inne 20%
OlJ	(26)	Js - Ol	Ol 60%, Js 20%, Wz i inne 20%
		Ol - Wz - Js	Js 40%, Wz 20%, Ol 20%. Brz i inne 20%
LŁ	(3)	Wz - Js - Db	Dbs 60%, Js 20%, Wz i inne 20%

- wariant silnie świeży

^ - ze współpanującym Bk w istniejących uprawach złożonych i drzewostanach

! - grąd zboczowy

(+) - wariant mocniejszy (na piaszczystych glebach zwięzłych, głębokich lub gliniasto-piaszczystych)

(-) - wariant słabszy na glebach oligotroficznym (gleby piaszczyste płytkie, luźne)

(*) - siedliska w fazie regradacji lub/i z istniejącym Bk w składzie

Ze względu na występujący proces zamierania jesionu dopuszczalna jest zmiana składów gatunkowych upraw na siedlisku Lw, OlJ i LŁ. Gatunkami wypełniającymi przestrzeń po jesionie wyniosłym winny być głównie: jawor, olsza czarna, dąb szypułkowy i wiąz szypułkowy.

Typy drzewostanów o kierunku ochronnym oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw dla cennych siedlisk przyrodniczych wg PO, PZO lub wg poniższej tabeli:

Lp.	Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	Typ drzewostanu	Orientacyjny skład gatunkowy
1.	Brzezina bagienna	91DO-1	BMb/LMb	So-Brzom	Brzom 70%, So, Św, Brz, Ol 30%
2.	Kwaśna buczyna niżowa	9110-1	LMśw	Bk	Bk 80%, Dbs i inne 20%
3.	Żyzna buczyna niżowa	9130	Lśw	Bk	Bk 80%, Jw., Db, Gb i inne 20%
4.	Grąd subkontynentalny	9170-2	LMśw	Lp-Gb-Db	Db 50%, Gb 20%, Lp 20%, Jw i inne 10%
			Lśw	Gb-Lp-Db	Db 40%, Lp 30%, Gb 20%, Jw, Bk i inne 10%
			Lw	Lp-Gb-Db	Db 40%, Gb 20, Lp 20%, Js i inne 20%
5.	Śródładowe kwaśne dąbrowy	9190	BMśw	So-Db	Db 50% So 30% Bk, Brz i inne 20%
			LMśw	So-Bk-Db	Db 60% Bk 20%, So, Brz, Dbs i inne 20%
6.	Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe	91E0	Lw	Js-Db	Db 50% Js 30% Wz i inne 20%
			Lł	Ol-Js-Db	Db 40% Js 20% Ol 20%, Wz, Jw i inne 20%
			Ol	Ol	Ol 80% Js, Św, Brz i inne 20%
			OlJ	Js-Ol	Ol 40% Js 30% Jw, Db, Wz, Brz i inne 30%
7.	Łęgi dębowo-wiązowo-jesionowe	91F0	OlJ	Js-Wz-Db	Db 30% Wz 20%, Js 20% Jw, Db, Brz i inne 30%
8.	Łęgi wiązowo-jesionowe	91F0	Lw	Db-Wz-Js	Js 30% Wz 30% Db 20%, Ol, Jw i inne 20%
			OlJ	Wz-Ol-Js	Js 30%, Ol 30%, Wz 20% Jw, Db, Brz i inne 20%
9.	Świetliste (Ciepłolubne) dąbrowy	9110-1	LMśw, Lśw	Db	Db 80%, Lp, So, Brz i inne 20%

B4. Wiek rębności

Zgodnie z pkt. 20 referatu nadleśniczego za wyjątkiem Lp, Gb, Kl i Jw, dla których proponujemy podniesienie wieku rębności do 130 lat oraz Wz i Js do 140:

Gatunek	Wiek rębności
Db, Js, Wz,	140
Bk, Lp, Gb, Kl, Jw.,	130
So,	110
Św, Md, Dg	100
Brz, Olcz nas.	80
Olodr, Oś, Ak,	60
Tp, Olsz	40

Zaproponowane w referacie wieki rębności mieszczą się w przedziałach ujętych w zarządzeniu nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 19 maja 2004 roku i za wyjątkiem Js, Wz, Gb, Lp, Kl i Jw są zgodne z obowiązującym PUL. Przeciętne wieki rębności ustalone zostały głównie w celu obliczenia etatów wg dojrzałości i nie muszą być zgodne z wiekiem dojrzałości rębnej ustalany indywidualnie dla każdego drzewostanu. Sposób ustalania wieków dojrzałości rębnej przyjąć zgodnie z IUL

B5. Podział na gospodarstwa

Zgodnie z pkt. 21 referatu nadleśniczego, przy czym do gospodarstwa specjalnego proponujemy nie zaliczać lasów na siedliskach bagiennych, łągowych, na terenach zalewowych i niedostępnych, tylko nie projektować tam żadnych wskazań gospodarczych. Popieramy propozycję, aby w ramach aktualizacji lasów ochronnych zrezygnować z kategorii lasów o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa państwa.

B6. Wytyczne w sprawie cięć rębnych

Proponuje się przyjąć rodzaje i formy rębni oraz nawroty cięć i okresy odnowienia według typów siedliskowych lasu, zgodnie z pkt. 22 referatu z poprawkami (oznaczonymi kursywą) lub do usunięcia (oznaczone przekreśleniem):

Typ siedliskowy lasu	Rodzaj i forma rębni		Nawrót cięć lub okres odnowienia
	zasadnicza	dopuszczalna	
Bśw, Bw	<i>I b, Ia</i>	<i>I a, I c, IIb^(p)</i>	I a, b, c 4 - 5 lat
BMśw	<i>I b[^], Ia</i> <i>III a *</i>	<i>I c, I a⁺, IIb^(p)</i> <i>IV d, V a, b, !</i>	I a, b, c 4 - 5 lat IIIa 8 - 15 lat IVd, Va,b, 30-50 lat
BMw	III a	<i>IV d, Va, b, !</i>	IIIa 8 - 15 lat IVd, Va,b, 30 - 50 lat
LMśw	III a	<i>II a, II b, II d ~</i>	III a 8 - 15 lat

Typ siedliskowy lasu	Rodzaj i forma rębni		Nawrót cięć lub okres odnowienia	
	zasadnicza	dopuszczalna		
	III b	IV d, Va,b !	III b, II a,b IVd, Va,b,	10-20 lat 30-50 lat
LMw	III b	II a, b, ~, III a, IV d, Va,b, !	III a III b, II a, b IVd, Va,b,	8-15 lat 10-20 lat 30-50 lat
Lśw	II a, II b, III b +	III a, IV d, Va,b, !	IIa, IIb, III a IIIb IVd, Va,b,	15-20 lat 10-15 lat 30-50 lat
Lw	II a, II d, ~ IIIb +	III a, IV d, Va,b, !	IIa, II d, IIIb IVd, Va,b,	15-20 lat 10-20 lat 30-50 lat
OI	I c	I b V a, b	I b, I c V a, b	4 - 5 lat 30 - 50 lat
OIJ	II a, II b, IIIb	Ic, I b, #	IIa, IIb I c, I b	15-20 lat 4 - 5 lat
Lł	IIb, IIIb,	IV, V,	IIb, IIIb IV, V	10-20 lat 30-50 lat

* - mocniejsze odmiany siedlisk

^ - słabsze odmiany siedlisk

+ - drzewostany sosnowe do przebudowy typu A

- obumierające drzewostany jesionowe

! - RbIVd i Va,b zwłaszcza w strefach intensywnego oddziaływania społecznego

~ - drzewostany wielopiętrowe i wielogatunkowe

(p) – drzewostany z udanym odnowieniem naturalnym So od ok. 50%

Proponujemy dodać/zmienić zapis:

1. o tworzeniu stref ekotonowych:

Kształtowanie lub tworzenie stref ekotonowych należy ograniczyć do rzek, strumyków i cieków wodnych (uwzględnionych na hydroportalu), źródlisk, bagien, miejsc pamięci i kultu religijnego oraz wokół drzew matecznych. W przypadku, gdy projektowana RbI i/lub gniazdowa dotyczy całego pododdziału oraz zachodzi potrzeba utworzenia ekotonu, należy wydzielić część powierzchni manipulacyjnej położonej w pasie 25 m od linii brzegowej i nie włączać jej do powierzchni działki zrębowej (na mapie cięć rębnych działka zrębowa nie może dochodzić do linii brzegowej). Po wykonaniu rębni ekoton pozostanie w wydzieleniu jako kępa. W przypadku zaś, gdy projektowana Rb I i/lub gniazdowa stanowi część pododdziału i zachodzi potrzeba utworzenia ekotonu, jego powierzchnię nie włączać do powierzchni manipulacyjnej działki zrębowej. Ekoton pozostanie w pozostałej części pododdziału.

Uzasadnienie: Zalew Koronowski jest zbiornikiem sztucznym ale na naturalnym cieku wodnym - rzece, dlatego zgodnie z zasadą dobrych praktyk traktujemy go na równi z innymi wodami i w strefie szer. 25 m od jego granic, nie projektujemy rębni zupełnych ani gniazdowych.

2. o nie planowaniu użytkowania:

W drzewostanach na siedliskach LMb nie projektować użytkowania. Na pozostałych siedliskach bagiennych (Ol, OLJ) na glebach organicznych i organiczno-mineralnych, zgodnie z wytycznymi RDLP w Toruniu dotyczącymi pozyskiwania drewna na siedliskach hydrogenicznych (pismo: ZO.720.13.2022 z dnia 21.07.2022r.) nie projektowanie użytkowania ograniczyć do niewielkich (np. do ok. 2 ha) powierzchni tych siedlisk, położonych wśród siedlisk świeżych. Na większych powierzchniach projektowanie użytkowania rębego jest możliwe pod warunkiem zastosowania zrębów złożonych lub RbIc (rzadziej RbIb) o stosunkowo niewielkich powierzchniach do odnowienia, gwarantujących nie pogorszenie stanu siedliska oraz zminimalizowanie negatywnego wpływu na zmiany poziomu wód gruntowych.

3. o projektowanej wielkości pozyskania w %:

Dla każdej pozycji rębnej projektować maksymalnie 95% wielkości pozyskania, wg indywidualnych potrzeb i zastosowanej formy rębni, przy uwzględnieniu powierzchni ewentualnego ekotonu.

4. o drzewostanach pozostawionych bez użytkowania:

Nie projektować do użytkowania rębego drzewostanów sosnowych w wieku 150 lat i starszych.

5. o użytkowaniu drzewostanów w lasach o zwiększonej funkcji społecznej:

Zgodnie z zarządzeniem nr 58 DGLP z dnia 05.07.2022r. w sprawie „Wytycznych do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie LP”, w strefach intensywnego oddziaływania społecznego – obligatoryjnie a w strefach zrównoważonego oddziaływania społecznego – fakultatywnie (wg potrzeb), zagospodarowanie lasu, w tym zwłaszcza w zakresie sposobu użytkowania, należy projektować wg ww. wytycznych w zastosowaniu rębni stopniowych (IVd udoskonalona) lub przerębowych (Va i Vb) z długim lub bardzo długim okresem odnowienia.

6. o użytkowaniu drzewostanów opanowanych przez jemiołę:

W drzewostanach opanowanych przez jemiołę, zainwentaryzowanych w trakcie prac taksacyjnych oraz wskazanych przez nadleśnictwo, proponuje się zaplanowanie cięć rębnych z większą intensywnością.

7. o wyjątkach w stosowaniu rębni I b i I c:

W drzewostanach o wydłużonych kształtach oraz na siedliskach lasowych (LMśw, Lśw, Lw) o powierzchni manipulacyjnej mniejszej niż 2 ha, dopuścić stosowanie rębni I b, I c.

8. o drzewostanach do przebudowy:

W drzewostanach zakwalifikowanych do przebudowy, okres przebudowy ustalać należy indywidualnie, kierując się jego wiekiem, stanem zdrowotnym i sanitarnym oraz stanem siedliska.

Uwaga: Okres odnowienia w drzewostanach do przebudowy nie można uzależniać od możliwości skutecznego zabezpieczenia podsadzeń od szkód od zwierzyny.

Pozostałe informacje zgodnie z pkt. 22 referatu nadleśniczego.

B7. Szczegółowe wytyczne w sprawie sporządzenia „Wykazu drzewostanów kwalifikujących się do przebudowy”

Zgodnie z pkt. 9 koreferatu oraz pkt. 9 referatu nadleśniczego, po jego uzupełnieniu proponujemy następujący zapis:

- 1) do pilnej przebudowy pełnej (**A**) kwalifikować drzewostany :
  - w wieku ponad 20 lat
  - o składzie gatunkowym niezgodnym z TD (siedliskiem) lub o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z TD (siedliskiem) ale niskiej jakości hodowlanej (44, 43, 34) lub technicznej (4) oraz niskim zadrzewieniu (0,5 i niżej).
  - w których przebudowę planuje się z zastosowaniem odpowiedniej rębni rozpoczętej w I dziesięcioleciu oraz z krótkim lub średnim okresem przebudowy
  - trwale uszkodzone (ponad 50%) za wyjątkiem stanowiących zbiorowiska zastępcze
- 2) do stopniowej przebudowy pełnej (**B**) kwalifikować drzewostany :
  - w wieku ponad 20 lat
  - o składzie gatunkowym niezgodnym z TD (siedliskiem) lub o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z TD (siedliskiem) ale niskiej jakości hodowlanej (44, 43, 34) lub technicznej (4).
  - w których przebudowę planuje się z zastosowaniem trzebieży przekształceniowych z wykorzystaniem odnowień (podsadzeń) wyprzedzających rębnię przewidzianą w następnych dziesięcioleciach oraz z długim okresem przebudowy.
- 3) do przebudowy częściowej w ramach cięć pielęgnacyjnych
  - drzewostany przedrębne o składzie gatunkowym niezgodnym z TD, niskiej jakości hodowlanej (34) oraz zadrzewieniu (0,6 i wyżej).
  - sosnowe drzewostany przedrębne o składzie gatunkowym niezgodnym z TD ale bez objaw zamierania,
  - drzewostany przedrębne o składzie gatunkowym zgodnym i częściowo zgodnym z TD ale niskiej jakości hodowlanej (44, 43, 42, 41)

Proponowany wykaz drzewostanów do przebudowy wykonawca prac urządzeniowych przedstawi do uzgodnienia podczas odbioru prac terenowych. Zaakceptowanie ich nastąpi podczas posiedzenia NTG.

B8. Wytyczne w sprawie pielęgnowania lasu, w tym cięć pielęgnacyjnych

Do informacji zawartych w pkt. 24 referatu nadleśniczego, proponujemy zmienić zapis:

- dotyczący braku wskazań gospodarczych na następujący:

W zdrowych drzewostanach V i starszych klas wieku, o niższym zadrzewieniu i równomiernym zwarciu, w których niedawno wykonano trzebieże oraz w drzewostanach trudno dostępnych (podmokłych, na stromych zboczach) można odstąpić od projektowania TP. Wykaz takich drzewostanów uzgodniony będzie z nadleśnictwem, przedstawiony zostanie w trakcie odbioru prac terenowych i zatwierdzony na NTG.

- dotyczący wskazań gospodarczych w tym samym wydzieleniu w zakresie hodowli i pozyskania:

Zgodnie §46 pkt. 7 i 8 IUL zabiegi trzebieżowe (TW i TP) projektuje się dla całego wyłączenia. Jeżeli np. w składzie wyłączenia z udziałem $< 0,5$ lub w formie kępy występują drzewostany starsze, wymagające TP, to ich wykonanie odbywa się w ramach TW. W sytuacji odwrotnej TW wykonuje się w ramach TP. Natomiast zabiegi hodowlane CP można projektować na danej pozycji równocześnie z trzebieżami ale na powierzchni zredukowanej.

- dotyczący wielkości szacunkowego etatu użytków przedrębnych oraz wskaźnika intensywności

Wielkość szacunkowego etatu miąższościowego w użytkowaniu przedrębnym określona wg § 94 IUL oraz wynikająca z niego wielkość wskaźnika intensywności tych cięć, będzie przedmiotem uzgodnień i zatwierdzona na NTG.

B9. Wytyczne w sprawie hodowli lasu

Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy odnowień przyjąć zgodnie z tabelą w punkcie B.3 koreferatu, po uwzględnieniu ewentualnych poprawek zgłoszonych na KZP.

Do informacji zawartych w pkt. 25 referatu nadleśniczego, proponujemy zmienić i/lub dodać zapis:

- dotyczący wskazań hodowlanych dla upraw i młodników istniejących:

Wszystkie zabiegi hodowlane dla istniejących upraw i młodników oraz istniejących halizn, zrębów, płazowin, młodników po rębniach złożonych i KDO, należy projektować wg aktualnych potrzeb hodowlanych, na powierzchni zredukowanej do realnych potrzeb (bez pow. pnsw), w jednym nawrocie i zapisywać w opisach taksacyjnych jako zadania obligatoryjne. W opisie taksacyjnym dla istniejących halizn, zrębów, płazowin, młodników po rębniach złożonych i KDO projektować „ODN” i „PIEL” a dla istniejących upraw jeden z zabiegów pielęgnacyjnych „PIEL” lub „CW”.

W tabeli XVIII ww. powierzchnia wskazań hodowlanych będzie wyszczególniona łącznie, jako podsumowanie zadań hodowlanych zawartych w opisach taksacyjnych. Pod tabelą, w dodanym wierszu będą podane zbiorczo czynności hodowlane dla upraw projektowanych w wysokościach ustalonych na KZP. Łączna powierzchnia tych zadań będzie

podstawą wypełnienia części hodowlanej wniosku o zatwierdzenie (wzór nr 8) w zakresie zadań określonych kierunkowo (fakultatywnych), jak: projektowane odnowienia, zalesienia, podsadzenia, dolesienia, uzupełnienia, poprawki czy wprowadzenie podszytów i melioracje.

- w zakresie zadań hodowlanych dla upraw na zrębach projektowanych proponujemy przyjąć zapis:

Powierzchnię projektowanych odnowień przyjąć w wysokości 80% powierzchni projektowanych zrębów (zręby wykonane w pierwszych 8 latach planu). Poprawki i uzupełnienia w uprawach projektowanych przyjąć w wysokości 10% planowanej do odnowienia powierzchni zrębów projektowanych (*w referacie 15%*). Powierzchnię pielęgnacji upraw projektowanych przyjąć w wysokości 50% planowanej powierzchni zrębów. Melioracje agrotechniczne dla upraw projektowanych zaplanować dla wszystkich powierzchni projektowanych do zalesienia i odnowienia w projektowanych zrębach.

Zadania hodowlane dla upraw projektowanych projektować globalnie, bez zapisu w opisach taksacyjnych.

- w zakresie odnowień naturalnych proponujemy przyjąć zapis:

Stosownie do treści Zarządzenia Nr 58/2012 DGLP z dn. 31.08.2012 r. w sprawie zaleceń w zakresie uznawania, ewidencjonowania i oceny odnowień naturalnych, wnioskuję się o sporządzenie wykazu wszystkich opisanych w trakcie prac UL powierzchni z odnowieniem naturalnym. Wykaz ten powinien być zaprezentowany podczas obrad NTG i wykorzystany do monitoringu odnowień naturalnych w Nadleśnictwie. Zgodnie z wytycznymi RDLP w Toruniu dotyczącymi urozmaicenia składu gatunkowego upraw i preferowania odnowień naturalnych w warunkach zmian klimatycznych (pismo: ZG.7010.7.2022 z dnia 26.05.2022r.) należy m.in. zwrócić szczególną uwagę przy ustalaniu składu gatunkowego upraw i uwzględnić w składzie uprawy istniejące samoistne odnowienia naturalne o odpowiedniej jakości hodowlanej.

- w zakresie zalesień proponujemy przyjąć zapis:

Zalesienia gruntów porolnych (wskazówka ODN-POR) zapisywać dla wydziełów w przypadku, gdy istnieje MPZP i grunt jest w nim przeznaczony jako „Lasy”. Gdy brak MPZP, tylko gdy wydana została decyzja właściwego Wójta o warunkach zabudowy na zmianę przeznaczenia gruntu realizowaną przez zalesienie.

- w zakresie projektowanych dolesień luk w drzewostanach I kl.w. proponujemy przyjąć zapis:

W istniejących uprawach i młodnikach I kl. w. poprawki i uzupełnienia projektować według stwierdzonych na gruncie potrzeb. Generalnie nie projektować uzupełnień w młodnikach, w których występują luki wielkości 0,05 ha.

Pozostałe wytyczne w zakresie hodowli lasu zgodnie pkt. 33 referatu nadleśniczego.

B10. Wytyczne w sprawie ogólnej ochrony lasu oraz ochrony przeciwpożarowej

Informacje zawarte w pkt. 26 referatu należałoby uszczegółwić, doprecyzować lub zmienić poprzez ogólny zapis:

Zagadnienia dotyczące ochrony lasu zostaną omówione w opisie ogólnym planu urządzenia lasu na podstawie danych dostarczonych przez nadleśnictwo, ZOL oraz zebranych podczas taksacji leśnej (uszkodzenia drzewostanów) zgodnie z §39 IUL. Zagadnienia te przedstawione zostaną na mapie ochrony lasu.

Pozostałe wytyczne w zakresie ochrony lasu zgodnie z pkt. 34 referatu nadleśniczego.

B11. Wytyczne w sprawie zagospodarowania rekreacyjnego

Zgodnie z pkt. 27 referatu nadleśniczego przy założeniu, że projektowane elementy zagospodarowania turystycznego będą uwzględnione na mapie tematycznej na podstawie danych Nadleśnictwa oraz zaakceptowanych propozycji Wykonawcy.

Ponadto proponujemy dodać zapis:

Na mapie zagospodarowania rekreacyjnego oraz opisowo w opisie ogólnym Wykonawca uwzględni strefy intensywnego oraz rozproszonego oddziaływania społecznego oraz drogi udostępnione dla ruchu kołowego – na podstawie danych nadleśnictwa oraz DSD.

B12. Wytyczne w sprawie użytkowania ubocznego oraz zagospodarowania łowieckiego

Zgodnie z pkt. 28 referatu nadleśniczego.

B13. Wytyczne dotyczące infrastruktury nadleśnictwa

Zgodnie z pkt. 29 referatu nadleśniczego w oparciu o dane nadleśnictwa, DSD oraz własne sugestie wynikające z inwentaryzacji.

B14. Wytyczne dotyczące charakterystyki ekonomicznej

Zgodnie z pkt. 30 referatu nadleśniczego charakterystykę ekonomiczną nadleśnictwa sporządzić zgodnie z §118 IUL. Ekspertyzy ekonomicznej w formie szczegółowej prognozy spodziewanego wyniku ekonomicznego, proponujemy nie sporządzać.

B15. Szczegółowość prognozy stanu zasobów drzewnych na koniec przyszłego okresu gospodarczego

Zgodnie z § 123 IUL, przy czym proponuje się nie stosować programów symulujących szczegółowo rozwój zasobów drzewnych o których mówi się w pkt 31 referatu oraz IUL.

B16. Weryfikacja i aktualizacja programu ochrony przyrody

Informacje zawarte w pkt. 32 referatu należałoby uszczegółwić i doprecyzować poprzez zapis:

Aktualizacja i weryfikacja programu ochrony przyrody wykonana będzie zgodnie z § 110., 111 i 112 instrukcji urządzania lasu w formie oddzielnego tomu. Aktualizacji wymagają przede wszystkim powierzchnie obszarów chronionych oraz wykazy obiektów

podlegających ochronie. W programie ochrony przyrody nie zamieszczać danych dotyczących szczegółowych lokalizacji gatunków podlegających ochronie. Zgodnie z pkt. A16.2 koreferatu dane te w formie tabelarycznej zamieścić w odrębnym opracowaniu, jako załącznik do planu urządzenia lasu – „POP-lokalizacja chronionych gatunków roślin i zwierząt”.

Wyciąg z POP w zakresie danych dla konkretnego leśnictwa, będzie załączony do odpowiedniego operatu dla leśniczych.

W związku z pismem DGLP z dn. 28.07.2022 (znak spr.: ZG/ZU.0152.4.2022) Programem Ochrony Przyrody należy objąć wyłącznie ustanowione prawnie formy ochrony przyrody wymienione w ustawie o ochronie przyrody oraz projektowane formy ochrony przyrody, dla których wykonano wymaganą naukową dokumentację i rozpoczęto formalnie prace zmierzające do ich utworzenia. Ponadto w związku z brakiem formalnego wymogu w systemie certyfikacji FSC ujmowania tzw. lasów HCVF w dokumentach dotyczących gospodarki leśnej PGL LP, nie należy wpisywać w POP informacji na ich temat. Należy też przyjąć zasadę nieujmowania w projekcie PUL, w tym w POP informacji o systemach certyfikacji.

B17. Wydruk map tematycznych

Zgodnie z pkt. A12 koreferatu.

B18. Projekt wystąpienia do regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie zakresu oraz szczegółowości prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko i obszary Natura 2000

Wniosek (projekt)

Na podstawie art. 46 ust.2 i 3 w związku z art. 51 ust. 2, 52 ust 2 oraz 53 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2022r. poz. 1029) dalej: ustawa OOS, Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu wnioskuje o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla tworzonego projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Różanna na lata 2026-2035.

Należy podkreślić, że plan urządzenia lasu zasadniczo nie będzie zawierał projektów działań mogących znacząco oddziaływać na środowisko, bowiem zamierzenia w nim zawarte nie będą zamierzeniami inwestycyjnymi ani też ingerencjami polegającymi na przekształceniu lub zmianie sposobu wykorzystania terenu (z wyłączeniem zalesień i wyłączeniami gruntów leśnych na cele nieleśne). Planowane zalesienia i wyłączenia z produkcji leśnej, jeśli będą miały miejsce, zostaną poddane procedurze oceny. W planach urządzenia lasu ustalenia zadań dotyczących potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej mają jedynie charakter kierunkowych wytycznych, bez konkretnej lokalizacji. Zgodnie z zapisem art. 7 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. 2022 poz. 672), trwale zrównoważoną gospodarkę leśną prowadzi się według planu urządzenia lasu, z uwzględnieniem ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych.

Na terenie Nadleśnictwa Różanna oraz w jego zasięgu terytorialnym, nie zostały wyodrębnione obszary Natura 2000.

W wykonaniu "Prognozy oddziaływania na środowisko i obszary Natura 2000 projektu planu urządzenia lasu" dalej: POOŚ, przewidywany jest udział ekspertów przyrodników, przedstawicieli nauk leśnych oraz wykonawcy planu urządzenia lasu.

W opracowaniu wykorzystana zostanie publikowana wiedza naukowa, istniejąca dokumentacja pozostająca w zasobach regionalnych dyrekcji ochrony środowiska oraz dostępne inwentaryzacje z zakresu ochrony przyrody. Wykorzystane zostaną w szczególności materiały otrzymane od RDOŚ w Bydgoszczy na wniosek RDLP w Toruniu oraz wykonawcy projektu PUL.

Informacje zawarte w POOŚ opracowane zostaną stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny. Dostosowane będą do zawartości i stopnia szczegółowości planu urządzenia lasu.

W POOŚ zakres analizy i ocena planu urządzenia lasu uzależniona będzie od przewidywanych do realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko jak i stanu ochrony oraz stopnia rozpoznania przedmiotów ochrony opisanych w PO. W efekcie oceny powstanie "Prognoza oddziaływania na środowisko", o której mowa w Rozdziale 2 ustawy OOŚ, wraz z jej zaopiniowaniem przez RDOŚ.

Proponujemy zatem przyjęcie następującego zakresu i stopnia szczegółowości przeprowadzanej prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Różanna, w tym odnośnie:

a) informacje o zawartości, głównych celach planu urządzenia lasu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.

Wyszczególnienie zawierać będzie, oprócz opisu zawartości, dane dotyczące obszaru, którego dotyczyć będzie sporządzony plan urządzenia lasu dla nadleśnictwa, zestawienie powierzchni wraz z informacją o powierzchni planowanych gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz zestawienie zadań (nazwanych i wymienionych w ustawie oraz w decyzji Ministra Środowiska w sprawie zatwierdzenia planu urządzenia lasu). Krótki opis celów wykonanego planu oraz powiązania funkcjonalne z innymi dokumentami na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym sporządzone zostaną na podstawie obowiązujących aktów prawnych. Przedstawiona zostanie ogólna analiza potencjalnego wpływu zapisów planu urządzenia lasu na obszary Natura 2000, siedliska przyrodnicze i siedliska gatunków.

b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy.

Obejmować będą opis przyjętej metodyki sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu, w szczególności rozpoznania przedmiotów ochrony zwłaszcza w obszarach Natura 2000, na podstawie dostępnych inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków oraz wyszczególnienie wykorzystanych do sporządzenia prognozy dokumentów i materiałów, dla zakresu prognozy określonego w art. 51 ustawy o udostępnianiu (OOŚ).

c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień planu urządzenia lasu oraz częstotliwości jej przeprowadzania.

Proponuje się, aby w części tej zawrzeć opis metody monitorowania realizacji obligatoryjnych zadań gospodarczych przez organ nadzorujący, którym jest zgodnie z zapisem art. 34 pkt. 2c ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach, dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych. Obiektywną ocenę realizacji planu urządzenia lasu zapewniać powinien monitoring następujących wskaźników:

- powierzchnia lasów według rzeczywistych składów gatunkowych i wieku dla siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków w obszarach Natura 2000

- wykonania zadań określonych decyzją Ministra Środowiska w sprawie zatwierdzenia planu urządzenia lasu, w tym dla obszaru Natura 2000 w wymiarze powierzchniowym,

- wykonanie zleconych na podstawie art. 54 ustawy o lasach, zadań z zakresu ochrony przyrody w obszarach Natura 2000 w okresie realizacji planu urządzenia lasu.

Odnosnie częstotliwości - wnioskuje się o przyjęcie dziesięcioletnich terminów monitorowania skutków realizacji planu urządzenia lasu na cele ochrony w obszarach Natura 2000, z wykorzystaniem metodyki kontroli przyjętej w Lasach Państwowych.

Monitoring form ochrony przyrody oraz chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów wykonywany będzie zgodnie z Instrukcją ochrony lasu a więc poprzez coroczny przegląd tych obiektów przez leśniczego wraz z pracownikiem biura nadleśnictwa zakończony spisaniem notatki służbowej.

Końcową ocenę monitoringu stanowić będzie informacja o wykonaniu monitoringu skutków realizacji planu urządzenia lasu na środowisko i obszary Natura 2000, będąca elementem analizy gospodarki leśnej, prezentowanej na NTG podczas rewizji obecnego planu.

d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.

Planowane czynności i zadania gospodarcze zawarte w planie urządzenia lasu nie będą miały charakteru transgranicznego oddziaływania na środowisko.

e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Ponadto przewidujemy, iż wykonawca prognozy określi oraz dokona analizy i oceny następujących zagadnień:

1) istniejącego stanu środowiska oraz potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji planu urządzenia lasu.

Określenie przedmiotu ochrony poprzez wylistowanie wszystkich adresów zweryfikowanych leśnych siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków. Określenie potencjalnych zmian w ich stanie w przypadku zaniechania realizacji wskazań planu urządzenia lasu.

2) stanu środowiska oraz obszarów i obiektów podlegających ochronie na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem.

3) zidentyfikowanych problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji planu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Plan urządzenia lasu oraz jego realizacja uwzględniają ustawę o ochronie przyrody, w szczególności zapisy planów ochrony krajowych form ochrony przyrody.

4) celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia planu urządzenia lasu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania planu.

5) przewidywanego znaczącego oddziaływania na cele i przedmioty ochrony w obszarach Natura 2000 oraz na środowisko, w tym zweryfikowane siedliska przyrodnicze poza obszarami Natura 2000 na gruntach w zarządzie nadleśnictwa.

Przewidywany wpływ planowanych czynności i zadań gospodarczych zawartych w planie urządzenia lasu, określony będzie w odniesieniu do środowiska z wyszczególnieniem jego elementów takich jak: różnorodność biologiczna, ludzie, zwierzęta, rośliny, woda, powietrze, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki i dobra materialne.

Analiza powyższych oddziaływań przeprowadzona będzie metodą macierzową poprzez wyspecyfikowanie zadań określonych w planie u.l. takich jak: zalesienia, odnowienia, pielęgnowanie drzewostanów, rębnie częściowe i przebudowa stopniowa oraz rębnie zupełne i określenie ich oddziaływania na elementy środowiska w trójstopniowej skali tj. wpływ dodatni, pozytywny (+), brak znaczącego wpływu (0), wpływ ujemny, negatywny (-). W zależności od okresu oddziaływania, zastosowany będzie podział na oddziaływanie: krótkoterminowe (1), średnioterminowe (2) i długoterminowe (3) oraz dodatkowo w uzasadnionych przypadkach na oddziaływanie pośrednie (1) i bezpośrednie (2).

Przedstawiona zostanie analiza powierzchni lasów według rzeczywistych składów gatunkowych i wieku dla siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków wg. stanu na dzień 1 stycznia 2026 roku. Załącznikiem do analizy będzie wykaz wszystkich pododdziałów z opisanym leśnym siedliskiem przyrodniczym i siedliskiem gatunku oraz zaprojektowaną wskazówką gospodarczą.

Wykonawca prognozy dla obszarów Natura 2000 – dla leśnych siedlisk przyrodniczych i gatunków dla ochrony których wyznaczono dany obszar, na podstawie dostępnych informacji sporządzi następujące zestawienia, analizy i oceny:

w specjalnym obszarze ochrony siedlisk w stosunku do siedlisk przyrodniczych

- tabelaryczny wykaz siedlisk, ich powierzchnię oraz umieści ich lokalizację na mapie,
- tabelaryczne zastawienie planowanych na tych siedliskach zabiegów gospodarczych,
- analizę zaplanowanych składów upraw oraz pełnych naturalnych składów warstw drzew w typie lasu dla leśnych siedlisk przyrodniczych,
- ocenę zmian struktury wiekowej drzewostanów w ramach typów leśnych siedlisk przyrodniczych na początku i końcu obowiązywania planu urządzenia lasu,

w specjalnym obszarze ochrony siedlisk w stosunku do gatunków roślin i zwierząt (z wyłączeniem ptaków)

- tabelaryczny wykaz gatunków stanowiących przedmiot ochrony oraz umieści ich stanowiska występowania na mapie,
- tabelaryczne podsumowanie powierzchni planowanych zabiegów gospodarczych w odniesieniu do tych stanowisk,
- analizę możliwości zachowania puli siedlisk do końca okresu obowiązywania planu urządzenia lasu w odniesieniu do tych stanowisk,

W POOŚ wykonawca przedstawi opis zastosowanych w projekcie planu urządzenia lasu i przewidywanych do zastosowania w trakcie jego realizacji rozwiązań w ramach gospodarki leśnej, mających na celu zapobieganie lub ograniczenie potencjalnie negatywnych lub potencjalnie znacząco negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym rozwiązań alternatywnych, zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 3 ustawy OOS. Wykonawca przedstawi tu również prognozę zmian stanu środowiska w przypadku braku realizacji wskazań projektu planu urządzenia lasu.

Wykonawca sporządzi zbiorczą mapę przeglądową z wniesionymi zrębami zupełnymi, zalesieniami, planowanymi wyłączeniami gruntów z produkcji oraz rozmieszczeniem stanowisk występowania gatunków roślin, zwierząt (z wyłączeniem ptaków) i ich siedlisk. Warstwa mapy zawierająca informację o lokalizacji przedmiotów ochrony, zaliczonej do informacji wrażliwych, nie będzie udostępniana w trybie artykułu 16 ust.1 pkt 6 ustawy OOS.

Plan urządzenia lasu nie określa terminów wykonania poszczególnych zabiegów, jednakże ze względu na potrzebę ochrony gatunków w szczególności będących przedmiotami ochrony, w prognozie wskazane zostaną optymalne terminy wykonania planowanych zabiegów.

Przywołane zostaną analizy i wnioski wynikające z programu ochrony przyrody, w tym: wykazy chronionych i rzadkich gatunków (lokalizacja gatunków jako dane wrażliwe wyłącznie na mapach), zestawienia drzewostanów według grup wiekowych, bogactwa gatunkowego, pochodzenia, budowy pionowej, form degradacji (borowacenie, monotypizacja, neofityzacja).

W toku prac urzędzeniowych nie będą wykonywane dodatkowe inwentaryzacje elementów przyrodniczych na potrzeby opracowania prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu na środowisko, inne niż wymienione w Instrukcji sporządzania planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa. Do wykonywanej prognozy wykorzystane zostaną informacje zawarte w planach ochrony rezerwatów i parków krajobrazowych oraz w zatwierdzonych lub planowanych PZO, przy czym uwzględnione zostaną wyłącznie te dane, które przekazane zostaną w terminie umożliwiającym ich wykorzystanie.

Proszę o akceptację przedstawionego zakresu oraz stopnia szczegółowości sporządzonej prognozy oddziaływania planu urządzenia lasu Nadleśnictwa Różanna na środowisko.

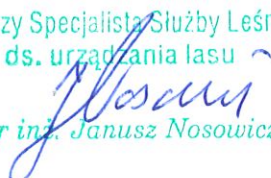
B19. Inne zagadnienia projektowe, specyficzne dla nadleśnictwa

Zgodnie z pkt. 33 referatu nadleśniczego.

Ponieważ założenia do PUL opracowywane są na podstawie aktualnie jeszcze obowiązującej IUL a nowa instrukcja jest na końcowym etapie sporządzania, niektóre ustalenia zawarte w protokole z KZP po wejściu w życie nowej IUL mogą ulec zmianie.

Sporządził:

Janusz Nosowicz

Starszy Specjalista Służby Leśnej
ds. urządzania lasu

mgr inż. Janusz Nosowicz

Naczelnik
Wydziału Zarządzania Zasobami Leśnymi

mgr inż. Jan Frankowski